

УДК 070:796(09)(477.83/86)'1922–1923'

Ю.О. Сазонова

ЖУРНАЛ “КРАСНЫЙ СПОРТ” (1922–1923) В ІСТОРІЇ СПОРТИВНОЇ ПРЕСИ УРСР 1920-Х РОКІВ

Проаналізовано київський часопис “Красный спорт”, визначено його місце серед спортивних ЗМІ України 1922 р.; розглянуто ідеологію та концепцію видання, його структуру, жанрову палітру, тематичний діапазон, автура; здійснено аналіз зворотного зв'язку часопису з авторами та читачами, визначено специфіку та значення журналу “Красный спорт” в історії української спортивної преси.

Ключові слова: спортивний часопис, фізична культура, милітаризація спорту, жанрова парадигма, автор, Всевобуч.

І. Вступ

1922 р. став часом народження спортивної журналістики в УРСР. У цьому році в республіці виникли відразу вісім спортивних часописів, з яких чотири – у Харкові та чотири – у Києві. Незважаючи на те, що це був час післявоєнної руїни, в країні активно провадяться спортивні змагання, розпочинається спортивний рух, і як наслідок – зародження спортивної журналістики, яка сприяє його подальшій популяризації серед широких мас, стає каталізатором його розвитку. Характеризуючи цей період, Ю. Грот зазначив: «Чи до спорту б, здавалося, було в 20-ті роки понівеченій війнами й революційними катаклізмами молодій радянській Україні? На гребінь хвилі тоді злітали дилетанти-пустодзвони, які начисто заперечували ледве не все розумне, досягнуте “старим ладом”. Але поряд з такими “проповідниками революційних ідей” в ту пору на авансцену вийшли й ватажки-ентузіасти, які вміли переконувати справою, власним прикладом, силою логіки і знань» [3].

У цей час розпочалося формування державних і громадських структур у галузі фізичної культури та спорту. “Основну роль у формуванні цього процесу, – писав І. Чудинов, – відіграло Головне управління загального військового навчання. Це була одна з перших державних структур, за участю якої активно відновлювався вітчизняний спорт, у практику фізкультурного руху впроваджувалися олімпіади, створювалися регіональні олімпійські комітети, відновлювалися спортивні товариства, робилися спроби не тільки встановити зв'язок з Міжнародним олімпійським комітетом, а й узяти участь у чергових Іграх VII Олімпіади в Антверпені (Бельгія)” [9, с. 53].

Причина виникнення спортивної преси саме в 1922 р. була пов'язана передусім з швидким розвитком футболу наприкінці 1921 р. За свідченням А. Бабешка, саме в

1921 р. у ході Першої Всеукраїнської олімпіади в Харкові була проведена першість України з футболу, у якій брала участь і футбольна команда Києва. Характеризуючи цю подію, А. Бабешко писав: “Багато фахівців, журналістів і просто прихильників футболу явно поспішили, привласнюючи Всеукраїнській олімпіаді 1922 р. порядковий номер один. Навіть враховуючи те, що при цьому вони мали на увазі участь у ній найсильніших команд, цей чемпіонат був далеко не першим. Перша Всеукраїнська олімпіада в Харкові відбулася саме в 1921 році” [1, с. 427]. Відтак, спортивна преса активно формується саме в 1922 р., після завершення Першої Всеукраїнської олімпіади й виникає перед або відразу після проведення в Харкові Другої Всеукраїнської олімпіади.

У цьому році в Києві виникли відразу чотири спортивні часописи: “Фізкультура і спорт” (1922–1940, 1957–1999), “Спорт” (1922–1941), “Красный спорт” (1922–1923), “Бега и скачки” (1922–1925), три з яких репрезентують універсальну спортивну пресу. Загалом практично всі ці часописи можна вважати цілком успішними інформаційними проектами.

У бібліотеках України до нашого часу зберігся лише журнал “Красный спорт” – надзвичайно цікаве й ексклюзивне явище в історії спортивної преси України, що й зумовлює актуальність його розгляду. Багато в чому він може бути корисним в аспекті оптимізації сучасної спортивної преси як у плані розширення жанрової парадигми та практики репрезентації фізкультурної тематики (зміцнення здоров'я населення й подання науково-методичних рекомендацій та інструктивно-технічних настанов з популяризації нових видів спорту, навчання ним широких мас), так і в плані активізації сучасними редакціями зворотного зв'язку з читачами, а отже, збільшення читацької аудиторії та популярності часописів.

Актуальність окресленої теми також пояснюється тим, що вона є абсолютно недо-

слідженою. Часопис “Красный спорт” жодного разу не ставав предметом наукових розвідок, не згадувався у працях як істориків спортивної преси (Б. Семібратського, В. Осінчука), так і істориків української національної журналістики (А. Животка, В. Володимирова). Таким чином, у цій статті ми робимо першу спробу дослідження журналу “Красный спорт” як одного з найяскравіших репрезентантів київської спортивної преси 20–30-х рр. ХХ ст.

Загалом історію спортивної преси розглянуто в працях В. Асаулова “Печать как эффективное средство формирования советской системы физического воспитания народа: 1917–1925”, де журналістикознавець осмислює історію становлення радянської спортивної преси, її вплив на розвиток фізичної культури і спорту в країні, В. Ковпака “Українська спортивна періодика Галичини 20–30-х рр. ХХ ст.”, де науковець аналізує історію заснування й становлення спортивної преси Галичини 20–30-х рр., умови її функціонування, досліджує проблематику, тематичний діапазон спортивних часописів, П. Виноградова та Є. Рамазанової “Пропаганда массовой физической культуры и спорта на страницах областной прессы” тощо.

II. Постановка завдання

Мета статті – визначити місце видання “Красный спорт” серед спортивних ЗМІ України 1922 р. та зробити контент-аналіз часопису в діахронічному аспекті.

III. Результати

Журнал “Красный спорт” (далі – “КС”) функціонував як орган Київського губвсєвобучу, Губкому КСМУ й Ради фізичної культури. Вийшов він уперше в грудні 1922 і видавався протягом 1923 р. Редакція розташовувалася за адресою: Київ, пл. Спартака (Миколаївська), 4. Головним редактором був П. Сеєвський, потім – Ф. Попов. “КС” позиціонував себе як “щомісячний науково-популярний ілюстрований журнал, присвячений фізичній культурі, спорту, політроботі і допризовній підготовці”. Обсяг часопису був від 16 до 24 сторінок, мав наклад 1500 примірників. Ціна номера відображала економічне становище в державі: № 1 за 1922 р. коштував 200 крб., № 2 за 1923 р. – 4 крб., № 3–4 за 1923 – 10 крб., № 5–6 за 1923 р. – 25 крб.

У редакційній статті “Киевский губернский Совет физической культуры” розповідалося про ухвалу цього органу зробити журнал доступним для широких мас трудящих і тим “сприяти постановці на належну висоту допризовної підготовки молоді і спортизації населення”. Ці завдання визнавалися справою державної ваги в постанові ВУЦВК від 9 серпня 1922 р. Забезпечувати дотації мало об’єднання паперових фабрик, до яких

було звернене й прохання здешевити для часопису розцінки друкарських робіт.

У статті “Від редакції” (№ 1) зазначено: «Випускаючи журнал “Красный спорт”, Редакція ставить собі за мету об’єднати навколо нього всі спортивні сили України. Редакція ставить собі також за мету прийти на допомогу молодим спортсменам-початківцям, які страждають зараз від відсутності будь-якої літератури із спорту й фізичного розвитку й не можуть нізвідки черпати ті чи інші потрібні їм відомості. Тому Редакція передбачає приділяти більшу увагу статтям з керівних та технічних питань спорту та фізичного розвитку, з яких молоді спортсмени могли б черпати відомості з гієни, фізичних вправ, про те, як їм раціонально займатися тим чи іншим видом спорту, про системи тренування».

Редакція активно зверталася до спортсменів і читачів із закликами: “Пишіть, товариші, усі, кому дорогий спорт і фізичне оздоровлення трудящих”, “Усі, хто любить спорт, повинні допомагати редакції зробити журнал вичерпно повним”. З другого числа для зворотного зв’язку у часописі функціонувала рубрика “Почтовий ящик”. Про її програмовість свідчила редакційна стаття, де зазначалося: «Для тіснішого зв’язку між журналом і читачами редакція з другого числа відкриває “поштову скриньку” і просить усіх читачів надсилати до редакції запити з усіх питань, що їх цікавлять з галузі спорту, фізичного розвитку та Всевобучу, на які в наступному ж номері, у “поштовій скриньці”, будуть дані докладні і вичерпні відповіді».

Ідеологія “КС” цілком визначалася постановами та декретами російського уряду, оскільки в Україні ще не була сформована самостійна концепція спортивного руху. Для розуміння концепції часопису важливими є такі постанови радянської влади: Декрет Ради Народних комісарів і ВЦВК “Про введення всезагального військового навчання (Всевобучу) трудового населення з метою підготовки його до захисту завоювань Жовтня” (22 квітня 1918), постанова І Всеросійського з’їзду працівників фізичної культури “Про прийняття положення про допризовну підготовку” (квітень 1919), наказ Головного управління Всевобучу “Про організацію Вищої Ради фізичної культури при Головному управлінні Всевобучу” (серпень 1920), наказ Революційної Ради Республіки “Про запровадження спортивно-гімнастичної підготовки як обов’язкової форми підготовки військ” (16 серпня 1922).

Важливим чинником розвитку спорту в цей час була його мілітаризація. Характеризуючи цей період (1917–1923), В. Зуєв зазначив: “Період 1917–1923 рр. являє собою формування стратегічного рішення про загальне військово навчання за допомогою

фізичної культури. Він має мілітаристську спрямованість – за допомогою фізичної культури готувати фізично підготовлених бійців, які відстоюватимуть позиції новоствореної держави. Декрет Ради Народних Комісарів “Про організацію при волосних, повітових, губернських і окружних комісаріатах з військово-морських справ гімнастичних і стрілецьких товариств, а також про запровадження загального військового навчання трудового народу” був прийнятий 8 квітня 1918 р. Метою нормативно-правового акта була підготовка населення до захисту завоявань молоді держави” [4, с. 48].

Відтак мілітаризація країни сприяє тому, що спорт із розваги та видовища стає важливим складником державної політики. Про сприйняття спорту в часописі саме під цим кутом зору свідчать рубрики “Всевобуч і допризывная підготовка молоді”, “Спорт и физкультура в частях Красной Армии, ВУЗах, ШИФО и Желдора”.

Контент журналу групувався в 10 відділах (рубриках): “Політично-просвітницький”, “Науковий” (з питань фізкультури і спорту), “Спортивний” (тут містилися методичні, інструктивно-технічні статті), “Всевобуч і допризовна підготовка молоді”, “Спорт і фізкультура в частинах Червоної Армії, ВУЗах, ШИФО (школах інструкторів фізичного виховання) і Залізниці”, “Фізкультура в навчальних закладах Наросвіти”, “Мисливство і риболовля в Україні”, “Хроніка спорту Всеросійська і за кордоном”, “Поштова скринька”, “Офіційний відділ” (з наказами й розпорядженнями урядовців, зокрема М. Подвойського (головного начальника Всевобучу) та Р. Ейдемана (заступника командувача ЗС України і Криму та Уповноваженого РВСР).

У часописі висвітлювалися такі види спорту: легка атлетика, футбол, важка атлетика, хокей, гімнастика, баскетбол, лижний спорт, плавання, лаун-теніс. Більшість матеріалів репрезентували легку атлетику та футбол.

Серед авторів видання були теоретики фізичної культури та спорту, лікарі та державні діячі: д-р Багров (член ШИФО), М. Баккай-Полтавцев, Л. Гавро (член Губвоенкому), М. Вакулко, С. Варич (начальник губернського Всевобучу), д-р Зорін (член ШИФО), проф. В.К. Крамаренко відомий український вчений, педагог і лікар, провідний автор і редактор авторитетного київського видання “Красота и сила” (1913), активний організатор українського спорту, П. Лоссовський, д-р Писарева, М. Подвойський (начальник Всевобучу), проф. В.Я. Підгаєцький (відомий лікар, учений), поет-комсомолец Б. Скорбін – автор відомої пісні “Наш паровоз, вперед лети!” (1922) [10]; В. Сарнавський (псевдонім Віссаріон – застмузфізкульт ВУАН), О. Шульц, д-р В. Іс-

керський (губернський лікар Всевобучу) та ін. Найбільш відомими авторами “КС” слід вважати В.К. Крамаренка та В.Я. Підгаєцького.

Як зазначив А. Суник, «В. Крамаренко виявив себе як активний організатор українського спорту. Він був членом комітету київського гуртка “Спорт”, входив до складу Київського Олімпійського комітету, керував підсекцією “Фізичне виховання” Всеросійської виставки в Києві» [8, с. 4]. Характеризуючи діяльність В.К. Крамаренка, А. Приходько писала: “В.К. Крамаренко був одним з піонерів становлення в Україні системи фізкультурного руху. Активний інтерес до проблеми фізичного виховання і спорту він став виявляти у перші роки ХХ ст., коли був уже професійним лікарем і достатньо зрілим, досвідченим спеціалістом, ординатором терапевтичної факультетської клініки в Києві. Свої новаторські ідеї в галузі зміцнення здоров'я і фізичного розвитку учнів В. Крамаренко активно впроваджував у практику експериментальних шкіл, що відкривалися на початку ХХ ст. в Україні за прикладом країн Західної Європи. При цьому він зарекомендував себе як талановитий педагог і методист. В.К. Крамаренко створив приватне лікувально-профілактичне підприємство “Верітас”, аналога якому не було як в Україні, так і в Росії. В.К. Крамаренко був помітним державним діячем, що присвятив своє життя розвитку фізичної культури і спорту. Він стояв біля джерел зародження в Україні спортивної науки і практики, був педагогом, методистом, публіцистом і чудовим організатором. Багато його ідей і проектів і зараз не втратили своєї наукової і практичної цінності” [6, с. 103–104].

Не менш відомий ще один автор київського часопису В.Я. Підгаєцький. О. Яворівський так характеризував його діяльність: “Володимир Підгаєцький – засновник і керівник Інституту фізичної культури ВУАН, першої на теренах СРСР кафедри професійної гігієни Київського медінституту, дослідної станції наукової організації праці в сільському господарстві при Київському губвідділі профспілки “Всеробітземліс”, а також засновник першої в Україні наукової школи гігієністів праці, автор понад 70 наукових праць, активний учасник національно-визвольних рухів 1917–1920 рр., член Центральної Ради, Морської Генеральної Ради. Був секретарем редакції “Вісника Народного комісаріату охорони здоров'я”, членом ради Всеукраїнської спілки лікарів. Брав активну участь у розбудові й розвитку української освіти, науки, культури. У 1920 р. – член Київської міської ради, член Вищої ради фізичної культури при Всевобучі КВО і Губернської ради фізкультури. Був директором Науково-дослідного інституту фізичної

культури ВУАН. На цій посаді він виявив себе не лише здібним організатором, але й талановитим дослідником-новатором” [11]. В.Я. Підгаєцький – єдиний автор “КС”, який дописував до нього українською мовою, надрукувавши тут статті: “З приводу сучасних умов реалізації фізичної культури” (№ 3–4), “Всеобуч та Наукова Організація Праці” (№ 5–6) тощо.

На титульній сторінці “КС” містилася ілюстрація (в яку була власне вмонтована назва), на якій зображено спортсмена з м'ячем, що вітався за руку з юнаком на тлі спортивного знаряддя: гантелей, тенісних ракеток, штанг. Таким чином підкреслювалася макровекторність журналу у висвітленні спорту, акцентувалося на призначенні журналу для юних читачів через наближення спортсмена до звичайного радянського юнака.

Часопис щедро ілюструвався й містив розгалужену жанрову парадигму. Якщо видання-конкуренти на інформаційному ринку репрезентували публікації в 7–10 жанрах (наприклад, в “Спортивном листке” за 1922 р. інформація подавалася в 9 жанрах, у “ВФК” за 1922 р. – у 9 жанрах, у “Динамо” за 1929 р. – у 10 жанрах [7]), то “КС” подавав інформацію у 18 жанрах і жанрових модифікаціях: 1) хронікальні замітки: хроніка з міст (Умань, Радомисл, Біла Церква, Черкаси, Козятин), “Физразвитие в Красной армии”, «Работа черниговского “Спартака”» тощо; 2) розгорнуті замітки: “Кружок физического развития при Рабочем Районном клубе им. Октябрьской Революции”, “В Киевской футбольной Лиге”, “К вопросу о сооружении в Киеве стадиона”, “Спорт и физразвитие в школах” тощо; 3) репортажі (подавалися без назв); 4) інформаційні огляди: “Киевский Пролетарский Яхт-клуб. Сезон 1922. Нечто, вроде обзора” (№ 5–6) тощо; 5) інформаційні звіти: “Киевские спортсмены на 1-ой Всеукраинской Олимпиаде в Харькове” П. Лосовського (№ 1), «Отчёт легкоатлетических состязаний в Киеве в “Неделю Спорта”» (№ 2), “Киевский Губернский Совет физической культуры” Віссаріона (№ 2), “Осенний футбольный сезон в Киеве 1922 г.” тощо; 6) відкриті листи: “Допризывникам” А. Гавро (№ 2) тощо; 7) некрологи: “Памяти Ф.И. Гриненко” І. Лососевського (№ 1), “Памяти Андрея Прокофьевича Гололобова” (№ 3–4) тощо; 8) аналітичні звіти: “Втопас на Украине” С. Варича (№ 1) тощо; 9) прогнози: “Перспективы футбольного сезона 1923 г. в Киеве” А. Петровського тощо (№ 1); 10) пропагандистські статті: “На пороге шестого октября” (№ 1), “К 5-ой Годовщине Красной Армии” (№ 3–4) тощо; 11) проблемні статті: “О рекордомании” В. Колпикова (№ 5–6) тощо; 12) інструктивно-технічні статті: “Метание молота”, “Тренировка фут-

болиста” П. Лосовського (№ 1), “Сущность игры в хоккей” І. Слудникова (№ 2) тощо; 13) аналітичні статті (зокрема з історичним змістом): “Ещё одна задача” П. Сеєвського (№ 1), “Из истории футбола в Киеве” П. Лосовського (№ 2), “Физическая культура и Всеобуч” П. Лосовського (№ 1) тощо; 14) медично-спортивні статті (зокрема із спортивної гігієни): “З приводу сучасних умов реалізації фізичної культури” В. Підгаєцького (№ 3–4), “Гигиенические правила по физической культуре” (№ 3–4); 15) спогади: “Мои выступления на первенстве России 1922 года в Москве” В. Калини (№ 5–6); 16) вірші: “В здоровом теле дух бодрее” (№ 3–4), вірші Б. Скорбіна у № 2; 17) науково-методичні статті: “Критика системы физического воспитания” В. Крамаренка (у всіх номерах) тощо; 18) науково-бібліографічні статті “Русская спортивная пресса” (№ 3–4), автором якої, ймовірно, був П. Сеєвський.

Жанрову парадигму “КС” відзначав високий інформаційно-комунікативний рівень, перевага розгорнутих заміток, інформаційних звітів, аналітичних статей. Для сучасного дослідника впадає в око відсутність інтерв'ю – обов'язкового складника сучасного спортивного видання. У часописі їх функцію почасти виконували спогади. Це були детальні розповіді спортсменів про змагання, у яких вони брали участь. Часто спогади були есеїстичними, їх цілком можна віднести до художньо-публіцистичних жанрів.

Інструктивно-технічні (методичні) статті в журналістиці того часу слід вважати закономірністю, адже багато видів спорту тоді лише розвивалися, і суспільство не мало про них достатніх знань, тому тодішня преса вчила читача грати в різні ігри, пояснюючи, наприклад, сутність гри в хокей або навчаючи засадам тренування футболіста тощо. Важливим фактором популяризації спорту були медично-спортивні статті, які наголошували на важливості занять спортом для покращення та зміцнення здоров'я. Важливе значення мали в журналі аналітичні статті з історичним змістом, які містили цікаву інформацію про початок зародження фізичної культури й спорту в Стародавній Греції та Римі, про його виникнення в Росії й Україні, висвітлювали історію різних видів спорту (футболу, баскетболу). У науково-методичних публікаціях народжувалась наука про фізвиховання та спорт.

Науково-бібліографічна стаття “Русская спортивная пресса” особливо важлива для істориків спортивної преси. Автор матеріалу зазначив, що спортивні видання є головним каталізатором розвитку спорту й акцентував на тому, що аж до 1922 р. російські спортсмени були позбавлені будь-якого об'єднаного спортивного органу, що дуже шкід-

ливо позначилося на розвитку спорту. Автор наголосив на важливості існування спортивних часописів, які ставали запорукою розвитку спорту в країні. Епоху 1920-х рр. автор назвав спортивно-журнальною весною, першою ластівкою якої вважав журнал "Екран", що висвітлював як театр, так і спорт; далі було розглянуто російські журнали "Спорт и жизнь", "Всеобщий спорт", "Физическая культура", "Известия спорта", описано їх формат, окреслено жанрову парадигму та названо провідних авторів часописів і їх головні матеріали, відзначено переваги та вади цих спортивних журналів.

Для автора не існувало самого поняття української журналістики. Розглядаючи харківський журнал "Вестник физической культуры", він ідентифікував його як російське видання, давши йому досить критичну характеристику: "Журнал невеликого формату, в 20–24 стор., порівняно скромний із зовнішнього боку, але видається з великою любов'ю і містить багато відомостей, переважно в частині хроніки спорту, як зарубіжної, так і російської, але порівняно бідний вкрай необхідними в наш час статтями керівного характеру, що почасти можна пояснити відсутністю в Харкові поважних наукових сил з фізкультури і спорту". Далі наголошено на жанровій бідності, одноманітності (превалювання хроніки) в контенті часопису.

Ця публікація має важливе значення в контексті оптимізації сучасної спортивної преси в плані розвитку в ній такого потрібного жанру, як огляд преси. З одного боку, стаття може сприйматися як огляд тогочасних спортивних часописів, а з іншого – як самостійне наукове дослідження, оскільки автор дослідив спортивні часописи того часу, розглянув їх вади й переваги.

Важливим напрямом роботи редакції була організація зворотного зв'язку із споживачами. Рубрика "Поштова скринька" адресувалася *авторам і читачам*.

Комунікація з авторами мала характер заклику провідних спортсменів до співпраці. Її результативність та ефективність вимірювалася надісланими до редакції матеріалами. Зокрема, у № 2 цієї рубрики містилися такі заклики: "Казатін. Тов. Лівшицу. Не може бути, щоб такий спортсмен, як Ви, припинили роботу з улюбленого Вами спорту. Відгукніться"; "Чернігів. т. Переметникову. Очікували Вас на змагання з фехтування в Києві. Чекаємо вістей про стан спорту на Чернігівщині і зокрема мистецтва володіння зброєю". У наступних номерах журналу з'явилася хроніка спорту з Чернігова, автором якої, ймовірно, був Переметников. Загалом у цьому номері містилося 14 закликів такого роду в міста України й до різних спортсменів, особливо до Миколаєва (3 послання). Як приклад зворотної комуні-

кації тут же друкувався лист представника спортивного Донбасу Балабанові, який писав: "Спортсмени Донбасу вітають видання нового Київського журналу. Ще одним світлим променем стало більше в житті Російського спорту, ще виникла одна ланка, що служить зв'язком з братами-спортсменами, які живуть у різних кутах нашої Республіки Сподіваємося, що цей журнал з нашим представництвом висвітлюватиме всі галузі спорту й матиме широке поширення. Братський привіт посилаємо усім, хто бере участь у виданні журналу, і дякуємо редакції за те, що вона не забула й Донбас запросити до представництва в журналі, що приймаємо з великою вдячністю" [2, с. 20].

Комунікація із читачами здійснювалася ефективно. Читачі надсилали листи із запитаннями, що їх цікавили, і в наступних номерах отримували на них відповіді. Показово є відповідь на лист "Начинаючому легкоатлету. Киев" (1923, № 3–4), де подавалися поради, коли слід починати бігати, пропонувалася методична література з легкої атлетики, містилися рекомендації, консультації тощо.

Наведемо фрагменти із цього листа, оскільки сам факт і методика такої комунікації із читачами є унікальними й корисними для оптимізації сучасної спортивної преси, яка, на жаль, занедбала цю корисну справу: "Занадто рано починати бігати не радимо, оскільки ще незміцнілому організму важко буде перенести всі труднощі правильного тренування, причому в цьому випадку ми говоримо не про біг для зміцнення здоров'я, а про біг для підготовки до виступів на легкоатлетичних змаганнях. Найбільш придатним часом для початку тренування в бігу є 17-річний вік, але при цьому не потрібно віддавати весь свій час лише спеціальному тренуванню в бігові, а займайтеся також і іншими видами легкої атлетики" [5, с. 24]. Далі подавалися посилання на фахові джерела, де перелічувалися окремі видання та статті в журналах, вказувалися норми часу, за які необхідно здолати ту чи іншу дистанцію, подавалася інформація про рекорди з легкої атлетики.

У кожному номері одна-дві шпальти відводилися рекламі. Подавалася реклама головного спонсора видання – Всеукраїнського об'єднання паперових фабрик – "Укрбумтрест", пропагувалася книга Б. Шифріна (начальника Всеукраїнського Військового навчання УВО) "Футбол" (зазначалося, що "книга необхідна всім, хто цікавиться футболом, як постійний настільний посібник"), а також газет "Красная армия", "Молодой Пролетарий", "Пролетарская Правда", а у № 2 містилася реклама безпосереднього конкурента "КС" – харківського "Вестника физической культуры". Реклама в журналі

була платною (що дозволялося згідно з постановою Уряду УРСР). Плата за оголошення (за один рядок конпарелі) становила 5 крб.

Редакція продемонструвала новаторський підхід до популяризації спорту, що виявлялося в організації конкурсів та прагненні створити “Галерею спортсменів”. Зокрема, часопис оголосив конкурс на кращий твір на тему “Фізичний розвиток сільського юнацтва” з премією в розмірі 100.000.000 крб. (sic!). Спортсменам було запропоновано подавати довідки про свої біографії та досягнення з висвітленням таких питань: ПІБ, рік і місце народження, у яких видах спорту працюєте, результати й досягнення, самостійні праці в галузі фізкультури і спорту, членами яких спорт-організацій були чи є, зріст, вага, фото. “Галерея спортсменів” мала б стати першою енциклопедією українського спорту, але здійснити задумане редакції не вдалося через припинення видання.

Імовірною причиною закриття часопису було невміння редакції належним чином організувати розповсюдження видання. У кожному номері великими літерами друкувалося таке оголошення: “Редакцією журналу запрошуються агенти з усіх міст України та Криму для розповсюдження журналу, на умовах висилки післяплатою, із знижкою з роздрібною ціною кожного номера 50 коп.”. Цікаво, що незадовго до свого закриття, характеризуючи московське видання “Спорт и жизнь”, редакція “КС” писала: «Журнал “Спорт и жизнь” 1922 р. видання зазнав звичайної долі усіх російських спортивних журналів, тобто припинив існування». Через декілька номерів припинив існування і сам “КС”. Точна дата припинення виходу часопису невідома. У літописах періодичних видань стверджується, що журнал існував у 1922–1923 рр.

IV. Висновки

Специфіка і значення часопису “Красный спорт” в історії української спортивної преси:

1) журнал ставив собі за мету об’єднати всі спортивні сили України, допомогти початківцям, що потребували літератури з фізичного розвитку; подавав інструктивно-технічні статті, що сприяли популяризації різних видів спорту, оволодіння ними широкими масами; прагнув створити “Галерею українських спортсменів”;

2) у виданні як автори виступали відомі поети, вчені, лікарі, державні діячі: поет-комсомолец Б. Скорбін, професор В.Я. Підгаєцький, відомий лікар В.К. Крамаренко, державний діяч М. Подвойський;

3) часопис сприяв утвердженню образу спорту як фактора зміцнення фізичного здоров’я, вміщуючи спортивно-медичні статті; сприяв розвитку науки фізвиховання, пода-

ючи яскраві приклади науково-методичних статей;

4) “КС” став зачинателем розвитку українського спортивного журналістикознавства, подавши на свої шпальтах працю “Русская спортивная пресса”, що є взірцем науково-бібліографічної статті;

5) журнал активно проводив зворотний зв’язок з реципієнтами в рубриці “Почтовый ящик”, здійснюючи його в двох напрямках: комунікації з авторами та комунікації із читачами;

6) часопис репрезентував найбільш розгалужену жанрову парадигму серед спортивних видань 1920–1930-х рр., використовуючи 18 жанрів і жанрових модифікацій, відзначаючися аналітичністю, щедро ілюструючися.

Дослідження часопису “Красный спорт” дає можливість зрозуміти специфіку спортивної преси 1920-х рр. як епохального явища в історії української національної журналістики, осмислити ідеологічні дискурси у витлумаченні спорту радянською владою, яка пов’язувала його розвиток зі зміцненням обороноздатності молоді держави. Дослідження становить цінність для оптимізації сучасної спортивної преси України.

Подальші дослідження планується присвятити аналізу київської спортивної преси 1920–1930-х рр. як епохального явища золотого періоду розвитку спортивної періодики України, створенню типологізації спортивної преси цієї доби, визначенню її конституційних ознак і розгляду структури, жанрово-тематичних доміант та автури її найвизначніших репрезентантів.

Список використаної літератури

1. Бабешко А. Донецкий футбол. XX век : история, статистика, фотографии / А. Бабешко, М. Левицкий. – Донецк : Сталкер, 1988. – 464 с.
2. Балабанов А. Привет от Донбасса / А. Балабанов // Красный спорт. – 1923. – № 2. – С. 20.
3. Грот Ю. Клуб знаменитых харьковчан. Этот непостижимый Блях [Электронный ресурс] / Ю. Грот. – Режим доступа: [holocaustmuseum.org.ua>articles/arkhiv...1...article](http://holocaustmuseum.org.ua/articles/arkhiv...1...article).
4. Зуев В. Нормативно-правовые акты в регуляции управления отечественной сферой физической культуры и спорта / В. Зуев // Теория и практика физической культуры. – 2002. – № 7. – С. 46–58.
5. Начинающему легко-атлету // Красный спорт. – 1923. – № 3–4. – С. 24.
6. Приходько А. Практическая деятельность В.К. Крамаренко в области физического воспитания и спорта в досоветский период / А. Приходько // Фізичне виховання, спорт і культура здоров’я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. – 2008. – Т. 1. – С. 99–104.

7. Сазонова Ю. Система спортивної преси в Україні : особливості становлення та сучасне функціонування : магістерська робота / Ю. Сазонова. – Х. : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2012. – 174 с.
8. Суник А. Некоторые актуальные проблемы исследований в области истории физической культуры и спорта / А. Суник // Теория и практика физической культуры. – 1999. – № 12. – С. 2–10.
9. Чудинов И. Основные постановления, приказы и инструкции по вопросам советской физической культуры и спорта 1917–1957 гг. / И. Чудинов. – М. : Физкультура и спорт, 1959. – 303 с.
10. Энциклопедический словарь крылатых слов и выражений / под. ред. В. Серова. – М. : Локид-Пресс, 2003. – 346 с.
11. Яворівський О. В.Я. Підгаєцький: лікар, педагог, учений (До 120-річчя від дня народження) [Електронний ресурс] / О. Яворівський. – Режим доступу: [internal.mif-ua.com>archive/issue-10261/article](http://internal.mif-ua.com/archive/issue-10261/article).

Стаття надійшла до редакції 10.10.2012.

Сазонова Ю.А. Журнал “Красный спорт” (1922–1923) в истории спортивной прессы СССР 1920-х годов

Проанализирован киевский журнал “Красный спорт”, определено его место среди спортивных СМИ Украины 1922 г., рассмотрена идеология и концепция издания, его структура, жанровая палитра, тематический диапазон, автура; осуществлён анализ обратной связи издания с авторами и читателями; определена специфика и значение журнала “Красный спорт” в истории украинской спортивной прессы.

Ключевые слова: спортивный журнал, физическая культура, милитаризация спорта, жанровая парадигма, автор, Всевобуч.

Sazonova Yu. Magazine “Red Sports” (1922–1923) in the History of the Sports Press USSR 1920-s

Analyzed Kiev magazine “Red Sport”, defined his place among the sports media in Ukraine in 1922, is considered the ideology and concept of the edition, its structure, genre palette, thematic range, Avtury, carried out the analysis of feedback publications with authors and readers, and the value determined by the specifics of the journal “Red Sports” in the history of Ukrainian sports press.

Key words: sports magazine, Physical Culture, the militarization of sport, genre paradigm, the author, Universal Military Training.